

KOVÁCS JÁNOS 75



(opera.hu)

(Budapest, 1951. augusztus 14.)

Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas karmester

KARCZAG MÁRTON
KOVÁCS JÁNOS PÁLYAKÉPE¹

„Hogy egy karmester a világ primadonnája lehessen, hogy pálcája, mint valami mesebeli varázsvessző, ezeket csábítson színházba és hangversenyterembe (...), ez a huszadik század vívmánya, diadala, talán legnagyobb művészi csodája. Századokig tartott, amíg a taktusverőből – aki összefogta a zenekart, sokszor csak a hegedűje vagy a csembaló mellől – kifejlődött az a különös művész, aki alázatos szolgálja a nagy zeneszerzőnek, zsarnoki ura a nagy zenekarnak és olyan körülrajongott bálványa a nagyközönségnek, mint valamikor a legnagyobb színészek vagy énekesek voltak. A huszadik század előadóművészetében a karmester nőtt legnagyobbat – az az előadóművész, aki rendszerint hűtlenné válik a maga eredeti hangszeréhez –, mert egyetlen hangszer van a világon, amellyel ki tudja fejezni magát, amelyben ki tud bontakozni, és ez a zenekar” – írta Hevesi Sándor 1935-ben.

A 20. század egyik legnagyobb magyar színházi gondolkodója pontosan felismerte az 1900-as évek komolyzenei életének egyetemes változását, amikor is a primadonnák és hangszervirtuózok mellé – sőt igen gyakran elé – került a karmesterek neve. A sokak által misztikus ködbe burkolt szakma sztárrá emelkedő tagjai maguk is rengeteget tettek hivatásuk varázsának fenntartásáért. Ennek a művésztipusnak ikonikus képviselői voltak többek között Arturo Toscanini, Bruno Walter, Fritz Busch, Felix Weingartner, Wilhelm Furtwängler, Otto Klemperer, az 1950-es évektől Magyarországon pedig Ferencsik János.

¹ <https://azopus.hu/alkoto/AL0000244/palyakep>

Kovács János abból a szempontból is „anti-sztárkarmester”, hogy sohasem foglalkoztatta a reklám és a „sztárság” kérdése, nem szerepelt magazinok címlapján, és elvétve adott csak interjúkat – az efféle külsőségek helyett a partitúrákkal és a zenekarokkal való műhelyunkával töltötte és tölti ma is idejét. S míg nagyhírű kollégái beutazták a világot, addig ő – szintén atipikus módon – hazájában, elsősorban az Operaházban szolgálja a műfajt. Az 1976-os első operavezenylése óta eltelt közel fél évszázadban több mint ezerhétszáz(!) estén állt a dalszínház karmesteri dobogóján, számos premier és fontos előadás mellett legendás igényességével a hétköznapi estéket is igyekezvén ünnepivé emelni. Repertoárja igen széles spektrumot ölel fel, bár a preklasszikus művek szinte teljesen elkerülték, Mozarttól a kortárs kompozíciókig minden stílusirányzatban otthonosan mozog mint az operaházi karmesteri pultnál, mind a koncertpódiumokon.

Az ifjú Kovács János számára egyenes út vezetett életének egyetlen főállású munkahelyéig, a Magyar Állami Operaházig, ahová 1973-ban szerződött, miután átvette karmester-diplomáját a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. A komolyzene szeretetét a szülői házból hozta, édesapja, Kovács Endre (1918–1976) legendás tanár és irodalomtörténész, Franz Schubert és a bécsi klasszika rajongója volt, aki egykor maga is tanult csellózni, míg édesanyja negyven éven keresztül óvónőként dolgozott. „...valamiféle pedagógushajlam belém szorult, ami fontos kelléke a karmesternek. Valamennyit biztosan örököltem tőlük...” – nyilatkozta egyszer. Gimnáziumi évei alatt a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában ugyan még zeneszerzéssel próbálkozott, de aztán 1968-ban – mindössze tizenhét évesen – már a Zeneakadémia karmester-szakának növendéke lett, miután karkedvezménytel felvették az ötévente induló képzésre. Itt két meghatározó tanáregyegység vette szárnyai alá, Simon Albert (1926–2000) és Kórodi András (1922–1986). Kovács János elsősorban ez utóbbit tekinti ma is mentorának. Kórodinak, az Operaház akkori első karmesterének köszönhető az is, hogy a dalszínháznál korrepetitori állást ajánlott a frissdiplomás Kovács Jánosnak (míg Simon tanársegédnek hívta maga mellé a Zeneakadémiára).

„Az opera műfaja (...) akkoriban nemigen vonzott, irodalmát se tanulmányoztam kellő elmélyüléssel. Aztán Kórodi András ösztökélésére mégis vállalkoztam az operaházi munkára, és teljes gőzzel belevettem magamat a korrepetálás örömébe. Három esztendeig csakis ezzel foglalkoztam, s lassan-lassan otthonossá váltam az opera birodalmában. A korrepetálás mindig is érdekelt, és meglepett, hogy énekeseink számára a kottaolvasás többnyire nem elsődleges, szívesebben sajátítják el szólamukat hallás után. A szép hangú, tehetséges énekesekből valósággal kikívánczik a szerep, ezért számomra

mellékesnek bizonyul, hogy ezt egyikük-másikuk két nap alatt vagy két év alatt tanulja meg” – mesélte 1987-ben Gách Marianne-nak annak apropóján, hogy elhunyt mestere után ekkor „örökölte meg” Kórodi első karmesteri titulását. Ez a kinevezés bizonyíték: immár beérkezett művész lett.

Kovács János operaházi karrierjének első másfél évtizede ugyanis még a tanulás, a szakma gyakorlati alapjainak elsajátítása és kibontakozás jegyében telt el. Az 1970-es években Lukács Miklós igazgató, Mikó András főrendező és Kórodi András (mindhárman zeneakadémiai tanárok is egyben) nagy hangsúlyt fektettek az évi több mint ötszáz opera- és balettelőadás minőségi és zökkenőmentes lebonyolítására. Ennek alapja pedig csakis egy olyan állandó és megbízható művészegyüttes lehetett, melynek folyamatosan szüksége volt a megfelelő kvalitású utánpótlásra is. Ezért a tehetségesnek ítélt növendékeket már a Zeneakadémián kezdték el felkészíteni a leendő operaházi feladataikra, s amennyiben sikeresen illeszkedtek be a társulatba, egészen nyugdíjazásukig közalkalmazotti létbiztonságban tudták művelni karrierjüket.

Ezt az utat járta be Kovács János is. Az első években részben szerepeket tanított be magánénekeseknek és korrepetálta őket, részben pedig karmesterek próbáin zongorázott. Első önálló vezénylesére 1976. május 16-án került sor, amikor is Mozart utolsó remekét, a felfrissített szereposztású Varázsfuvolát dirigálta. „Mozart muzikája rendkívül nehéz és nagy feladat, mindenekelőtt azért, mert rendkívül tiszta, nemes és egyszerű. Egy fiatal karmester hajlamos rá, hogy szerepét, egyéniségét kiemelve, a szükségesnél több »tűzet«, temperamentumot vigyen dirigálásával a zenébe. Ezt nem szabad! Tisztelni kell a szerző eredeti szándékát, az opera formagazdagsága és dallambősége sohasem mehet a közérthetőség rovására. Csak így bontakozhat ki igazán Mozart hite az emberben, az élet szépségében” – nyilatkozta ekkor. A korabeli szereposztásból két név emelkedik ki, az egyik első főszerepét éneklő Polgár Lászlóé (1947–2010), illetve a Paminaként debütáló Sudlik Máriaé (1942–2015) – aki nem sokkal később Kovács János felesége, haláláig elválaszthatatlan társa lesz. „Ő esszenciája a jó színpadi énekesnek, az ösztönös drámai éneklés művészetének. (...) Ekkora egyéniség mellett az ember nagy lendületet kap. Sokáig azt gondoltam, énekeseket fogok istápolni, de Sudlik Mária mellett megéreztem, milyen az opera...”

A sikeres bemutatkozást követően 1980-as karmesteri kinevezésig tovább folytatódott a hétköznapi korrepetitori műhelymunka (melynek fontos állomása volt az a három nyár, melyet – Ferencsik János egykori útját járva – a Bayreuthi Ünnepi Játékok zenei asszisztenseként tölthetett a Wagner-szentélyben). Bár az Operaházban „pulthoz” még ritkábban engedték, akkorra már a Szerelmi bájital

vagy a Lammermmori Lucia mellett több vezénylés-technikailag is igényes zenedráma, köztük Pjotr Iljics Csajkovszkij Pikk dámája és Mogyeszt Petrovics Muszorgszkij Borisz Godunovjának ősváltozata is a repertoárjára kerül. A Csajkovszkij-premier volt az első alkalom, hogy Kovács János immár betanítóként is bemutatkozhatott a mű 1977-es Erkel színházi másodpremierjén. Ekkor figyelt igazán fel a pályakezdő dirigensre a honi operakritika. „Mindenekelőtt a fiatal karmestert, Kovács Jánost kell kiemelni, aki kitűnően érzi és közvetíti ennek a zenének minden jellegzetességét, s amellet megvalósítja a zenei precizitást is” – írta recenziójában Albert István.

A Borisz Godunov vezénylését ugyan a repertoár-sorozat egyik előadásán vette át kollégáitól, mégis utóbbi fontos mérföldkő volt Kovács János pályafutásán, mert Ferencsik János és Békés András 1972-es Hovanscsina-repríze óta szívéhez közel állnak Muszorgszkij zenedrámai, annak ellenére, hogy karrierje során kevés alkalma volt az orosz komponista remekműveit vezényelni, miután azok az 1989-es rendszerváltozás óta csak elvétve szerepelnek az Operaház műsorrendjén. Kovács János nevéhez fűződik az utóbbi évek nemzetközi is kiemelkedő jelentőségű budapesti Muszorgszkij-koncertje, a Bojti János zenetörténész által gondosan és alázatosan rekonstruált Hovanscsina ősváltozatának 2019-es nagy fontosságú bemutatója a Művészetek Palotájában, mely jó részt orosz szólistákkal, és a Rádiózenekar közreműködésével valósult meg. „A Hovanscsinát játszani kell, mert világra szólóan gyönyörű és olyan mélyenszántó darab, amit nem lehet összehasonlítani egyetlen más művel sem az operairodalomból. Ebben a műben mindenki túl van már jón és rosszon, mindenkinek igaza van és nincsen. Az összes szereplő elszenvedti a sorsát, nincsenek jóságos alakok és gonoszak, csupán gyarló, bűnös lelkek, akik közül bármelyikkel azonosulni tud a néző. Zseniális remekmű” – nyilatkozta a karmester nem sokkal a sikeres bemutató után.

Operaházi „mindenesként” az 1980-as években egyre szélesebb repertoárt bíztak rá (gyakran zenekari próba nélkül kellett esténként helytállnia), Mozart operái mellett Donizetti, Verdi és Puccini legnépszerűbb művei szólaltak meg az irányításával. Karmesterként első találkozása Richard Wagner kimeríthetetlen életművével a Kórodi Andrástól megörökölt Walkür volt 1983-ban. Egy dalszínház életében mindig központi kérdés, hogy ki tartja kézben a német zeneszerző életművét. Az Operaházban az elmúlt negyven évben a Lohengrin kivételével a teljes Wagner-œuvre megszólalt Kovács János irányításával, 2023 őszén hosszú szünet után, már-már emberfeletti tevékenységként négy nap alatt a teljes Nibelung gyűrűje-tetralógia is. Wagner operái közül a legtöbbször a Parsifalt vezényelte, melyet 2002-ben „örökölt meg” Ferencsik Jánostól és Oberfrank Gézától. A minden év nagypéntekén felcsendülő ünnepi színjáték

egyik előadásáról így emlékezett meg a kritika: „Kovács János vezényel, és tökéletesen találja el a Parsifal egészének lényegét, egyszerre menni és állni, engedni, hogy a hallgató belefeledkezzék a hangzásba, álljon meg az idő, de ne teljesen, maradjon feszültség, haladjunk és álljunk egyszerre, ahogy az első felvonás változásakor Parsifal is érzi.”

Mozart és Wagner mellett Kovács művészetének harmadik alappillére Bartók Béla alkotásainak – elsősorban három színpadi művének – értő és elmélyült megszólaltatása. A kékszakállú herceg várát 1987 óta hét rendezésben, A csodálatos mandarint öt, A fából faragott királyfit pedig négy különféle koreográfiában interpretálta eddig. „Kovács János vezénylése a felújítás legnagyobb értéke, ő az, aki legjobban érzi a Kékszakállú romantikáját, zenekara hallatlanul színes és pontos, egyike az általam hallott legjobb Kékszakállú-interpretációknak, beleértve Failonit, Ferencsiket, Soltit. Emiatt a zenekari produkció miatt volt leginkább érdemes felújítani Bartók operáját!” – írta Várnai Péter 1989-ben, s a kritikusok elismerő szavai felújításról-felújításra megismétlődnek.

Kovács János elsősorban operakarmesterként ismert, az 1700 operaházi és Erkel színházi estjeinek mintegy harmadát tölthette „csak” hazai és külföldi szimfonikus zenekarok élén. A vidéki együttesek mellett a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarát 1980 óta több mint 80 alkalommal, a Nemzeti Filharmonikusokat (illetve jogelődjét, az Állami Hangversenyzenekart) 1977 óta 150 alkalommal, a Rádiózenekart pedig ugyanebben az időszakban közel 200 alkalommal vezényelte. Fontos missziónak tekinti azt, hogy ez utóbbi együttesel az elmúlt években számos kortárs magyar zeneszerző művét rögzítették az utókor számára. Bár maga is zeneszerzőnek indult, saját bevallása szerint nem érezte magát elég ihletett komponistának. Ellenben az előző legendás magyar karmestergeneráció (Ferencsik János, Kórodi András, Erdélyi Miklós, Lukács Miklós, Mihály András stb.) halála óta Kovács János az a hazai karmester, akire a legtöbb 20. és 21. századi opera betanítását bízta az anyaszínháza.

Ez irányú munkái közül az egyik legkiemelkedőbb munka Leoš Janáček Jenůfájának 2004-es reveláció-szerű felújítása volt, Vidnyánszky Attila operaházi bemutatkozó rendezésében, a főbb szerepekben Marton Évával, Batori Évával és Kiss-B. Atillával. „A régiek közül kimagaslik Kovács János, akivel most remekül dolgoztunk együtt. Fogékony, tapasztalt karmester, s valósággal rajongott a Jenůfáért” – mondta a Magyar Nemzet hasábjain a hazatért Marton Éva. Kovács János interpretációját eképp értékelte az ezredforduló legkiválóbb zenekritikusa, Fodor Géza: „Régóta követem és becsülöm karmesteri

működését; muzikalitása, formaérzéke és formáló ereje, intelligenciája, interpretációinak szellemi színvonala, zeneirodalmi horizontja, állóképessége kivételes helyet biztosít számára az Opera karmesterei között. (...) Kovács János drámai és lírai dimenziójában egyaránt olyan teljességgel látja át a kompozíciót, s olyan transzparensen és plasztikusan, a nagy Egész és a legkisebb részletek-effektusok olyan dialektikájával, olyan intenzitással, és most hangsúlyozom: a hangzás olyan poézisével és olyan ihletetten szólaltatja meg az operát, amilyen nemcsak tehetségét és művészi érettségét bizonyítja (ez már nem szorul bizonyításra), hanem valami érzelmi többletet is sejtet: szeretetet a – nálunk mindeddig gyökértelen – mű iránt, elkötelezettséget mellette. Ezt a nagyszerű Jenőfa-interpretációt Kovács János eddigi operakarmesteri pályája csúcsának tartom.”

A jeles karmester munkáját nem csupán a kritikusok és a zenésztársak ismerik el, számos díjjal is honorálták (Liszt Ferenc-díj 1985, Érdemes művész 1996, Kossuth-díj 2001, a Magyar Érdemrend középkeresztje 2018), melyek közül az Operaház örökös tagja címre a legbüszkébb, melyet még – feleségéhez, Sudlik Máriához hasonlóan – Melis György kezéből vehetett át. Kovács János munkakedve félévszázada töretlen: „Tudom, mi kell egy jól működő társulathoz vagy ahhoz, hogy igazán jól szólaljanak meg a művek. Tele vagyunk ajjal-bajjal, de engem ez az ötven év mégsem tört meg. Szerencsémnek tartom, hogy remekművekkel foglalkozhatom. Ez minden nehézséget fölülír. A napi konfliktusok közt újra és újra tudatosítom magamban: hálás vagyok azért, hogy a világ csodáját művelhetem.” [2024]

Kovács János karmester az A-Z OPUS adatbázisban

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (10 felvétel)

Díjai, elismerései

Komor Vilmos-émlékplakett (1980)

Liszt Ferenc-díj (1985)

Oláh Gusztáv-émlékplakett (1991)

Érdemes művész (1996)

Kossuth-díj (2001)

Inter Lyra-díj (2003)

Gundel művészeti díj (2004)

Bartók–Pásztory-díj (2007)

Prima Primissima díj (2015)

A Magyar Állami Operaház Mesterművésze (2016)

A Magyar Érdemrend középkeresztje (2018)

Artisjus előadóművészeti díj (2019)

MINDIG A SZERZŐ SZELLEMÉBEN
KOVÁCS JÁNOS KARMESTER

Megszállottságról, a muzsikussal közös munkáról és az éltető zenéről²



Kovács János
(filharmonikusok.hu)

Úgy véli, a karmesteri szakma egyik legnagyobb nehézsége, hogy az ember sokkal kevesebb visszajelzést kap, mint egy zenekari zenész vagy énekes, ezért is örül annak, hogy nem tart három lépés távolságot a á. Így a zenészek bármikor odaléphetnek hozzá, hogy elmondják saját meglátásukat vagy akár kritikájukat a munkával kapcsolatban. Ezzel él is szinte az összes hazai zenekari tag, hiszen Kovács Jánossal mindig örömmel muzsikálnak, ő pedig szívesen lép fel mindenütt, mindegyik együttessel. A közös alkotásban hisz, abban, hogy a próbák során a zenészekkel együtt kell dolgozniuk azon, hogy a szerző szellemében szólaljanak meg a művek. A dirigens hozzáteszi azt is, hogy ma az előadó-művészet egyik legnagyobb rákfenekének azt tartja, hogy egyre többen csak a YouTube-on hallgató zenét másolják, ahelyett, hogy megkeresnék a saját zenei megoldásaikat. Meg akarják spórolni a munkát, a tanulást, pedig a dirigens azt vallja, arra még az általa pályán töltött, fél évszázad után is szükség van.

- Ötvenhét esztendővel ezelőtt lett a konzervatóriumban Ábrahám Mariann növendéke. Mi volt, amit tőle lehetett megtanulni?
- Megszállottja maradt a zenének egész életében, haláláig megőrizte az őrá jellemző állandó lobogást, ifjonti lelkesedést. Ebből nagyon sok átragadt rám is, óriási hatást gyakorolt rám a maximalizmusa, az, ahogyan a zenéhez viszonyult.

² Parlando 2023/2.

Mindkettőnknek Szvjatoszlav Richter volt az előadóművészi példaképe, s Mariann sokat terelgetett a konzervatórium alatt. Azt mondogatta, hogy túlságosan jelen vagyok aggyal, többet kellene az ösztönökre, a fizikumomra bízni. Egyszer ezért úgy kellett eljátszanom egy Chopin-etűdöt, hogy közben felolvastam az Esti Hírlapot... Biztos, hogy segített, azonban nekem nincsenek elég ügyes ujjaim ahhoz, hogy valóban jó zongorista legyek. Mariann-nal a konzervatórium alatt szoros kapcsolatban álltunk, ami lazábbá vált, amikor a karmesterképzőre kerültem, de akkor is figyelt rám. Aztán megnősültem, Sudlik Mária lett egész életre a párom.



A 30. jubileumi Walkür-előadás után Sudlik Mária és Kovács János
(papageno.hu)

Hét esztendővel ezelőtt vesztettem el, majd előkerestem Mariann számát, s utána sokat voltunk együtt, örömmel hívtam meg a hangversenyeimre is. Egészen a nemrég bekövetkezett haláláig remek volt az ítélőképessége, a lényeglátása. S ő is azt vallotta, amit én, hogy zene nélkül nem élet az élet. Ráadásul a zene nagyon sok űrt is kitölt... Ahogy haladok előre a korban, egyre jobban beleszeretek egy-egy remekműbe, s az ezekkel folytatott munka átsegít az egyedülléten és más dolgokon is. Mert hiába ismeri, játszotta az ember az elmúlt évtizedek során a darabokat, mindig akad bennük újabb és újabb felfedeznivaló.

- Perényi Eszter legutóbbi beszélgetésünk során azt fejtegette, a legnagyobb gondnak a növendékeknél azt tartja, hogy már mindezt készen várnak, a YouTube-felvételeket utánózva egyre kevésbé dolgoznak a saját olvasatukon...
- Én magam is ezt tartom ma az előadó-művészet legnagyobb rákfenéjének, hogy tényleg sokan csak a felvételeket utánózzák... Akad, aki még a zenekari szolamát is így gyakorolja, ami pedig semmi jóra nem vezet, s megöli az egyéni

kezdemenyezőkészséget. Akkor kel valóban életre egy darab, ha a próbán együtt dolgozzuk ki, hogy mit és hogyan kell előadni. Persze sajnos már egyre ritkábbak az olyan teátrumok, ahol annyi próba áll rendelkezésre, amennyivel – ahogy Sudlikom mondta – az ember belakhatja a darabot...

– Ön azért mindig arra törekszik, bármelyik együttessel is muzsikál, hogy minden zenész azt érezze, ‘belakja’ a műveket. — A muzsikuskollégáim látják rajtam, hogy mennyire megveszekedetten törekszem a szerző szellemében tolmácsolni a műveket, s ezért ők is megpróbálnak mindent. Valamennyi zenekar, amellyel együtt dolgozom, elképesztő fejlődésen ment keresztül az elmúlt évek során. A próbák során fel kell mérni, mit jelent a darab a számunkra, miként akarjuk megközelíteni, és akkor, ha a hangszer nincs útjában a muzsikusnak, meg tud szólalni a mű.



Próba Kovács János karmesterrel - Nemzeti Filharmonikusok (2:31)

Sajnos nagyon jó zenészek is le tudnak sülyedni addig, hogy csupán a hangokat játsszák el. Elképesztő élmény volt negyedszázaddal ezelőtt, amikor Sass Sylvia elvitt dirigensnek a japán turnéjára, a hotelszobában ülve karácsonykor kapcsolgattam a tv-t, s megtaláltam az NHK Szimfonikus Zenekarának koncertjét, amelyet Jiří Bělohlávek dirigált. Beethoven IX. szimfóniáját adták elő, s bár minden hang megszólalt, ahogy kell, mégsem volt semmi értelme az előadásnak... Aztán egy héttel később ugyanennek az együttesnek egy másik hangversenyét is felfedeztem a tv-ben, Eliahu Inbal vezényletével, Mahler IX. szimfóniáját játszották, de olyan elképesztően jó produkció volt, amelyet korábban még nem hallottam! Nem mindegy hát, mire ösztökéli az együttest a karmester... Alapvető szükséglet ugyanis koordinálni a művészek munkáját. Ráadásul a dirigensnek rálátása van – a partitúra segítségével – arra, amit esetleg a zenészek nem látnak, hiszen csak a saját szólamukra koncentrálnak. Nagy

tapasztalatom van már a téren, hogy figyeljek az akusztikára, mert olyan helyeken próbálunk sokszor, ahol a zenekar egy része nem hallhatja a másikat. A Rádió Hatos stúdiójában például olyan messze ül a trombita és a harsona, hogyha csupán a fülük után fújnának, akkor mindig elkésnének... Az alap az, s ezt gyakorta mondogatom, hogy amelyik karmester azt érzi – személyiségzavarból kifolyólag –, hogy fölötte áll az együttesnek, az sosem jut sokra... A dirigensnek az a dolga, hogy koordinálja a munkát, s ha emellett akad még olyan gondolata, amivel a zenekar közelebb jut a műhöz, az már kész nyereség.

– Önnek azért akad néhány...

– Addig foglalkozom a darabbal, amíg magától kialakul bennem egy elképzelés, ami aztán lehet, hogy az első próbát követően teljesen mássá válik... Nyereség egyébként az, ha karmesterként zongorázni is tud az ember. Így, ha egy darabot tanulok a szólistáimmal, akkor nem dirigálni kezdek, hanem a hangszer mellé ülve kísérem őket. Amíg játszom, figyelem, hogyan formálódnak, énekelnek. S gyakorta elcsodálkozom, hogy sokkal jobb zenei elképzelésekkel adják elő a művet, mint amire én korábban, a kottát olvasva gondoltam. Az is sokat segít egy koncert előtt, ha az est szólistájával is ily módon beszéljük át, játsszuk össze az előadandó darabot, így az első próbán, amikor már a zenekar is jelen van, sokkal hamarabb megtaláljuk a közös hangot. A zenészeknek is jelentős támasz lehet, ha nemcsak a zenei frázisokról beszélek, hanem a szerzőkről, a mű születéséről is elmondok néhány gondolatot. Az Operaházban van egy kiváló fagottos, akinek nagyon nehéz szólója van az Elektrában, lehetetlen ritmusokkal. Miután elmeséltem neki, hogy a játéka közben mi történik a színpadon, miről is szól pontosan az adott jelenet, utána ezzel a tudással boldogan küzdött meg a zenei nehézséggel. Az árokból ugyanis nem látni, mi történik a pódiumon, a hátuk mögött, bár a kottában szereplő színpadi utasítások azért segíthetnek. Hozzám a próba szüneteiben sok muzsikus jön oda, hogy elmondja a vélekedését egy-egy részletről, és ennek tényleg örülök, mert más fejjel gondolkodnak, mint én, s igazán izgalmas elképzelésekkel állnak elő. Ilyenkor hálát adok az égnek, hogy nem tudtam megfogadni kiváló pályatársam, Lukács Ervin tanácsát, aki azt mondta, tartsam meg a három lépés távolságot a zenészekkel. De nekem nem olyan a természetem. Úgy gondolom, hogy a zenélésben a muzsikussal egyenrangú társak vagyunk. Rendszeresen megfordulok szinte minden hazai zenekarnál, s a tapasztalataim szerint mindenki nagyon sokat fejlődött az eltelt esztendő alatt. Sok fiatal művésszel is koncertezem, s mindig azt tartom szem előtt én is, amit Kocsis Zoltán nyilatkozott, hogy versenyművek karmestereként – még ha nem is ért vele

mindig egyet – a szólista elképzeléseit kell követni. Valóban muzsikustársak vagyunk, s nem diktátorként kell a dirigensnek mindent diktálnia.

– Meglepett, amikor egy interjúban azt olvastam, hogy még ma is, ennyi évtized elteltével is lámpalázás a fellépések előtt.

– Amikor egy darab annyira magával ragad, hogy minden más eltűnik, akkor nagyon kishitűvé válok, mert az jár a fejemben, hogyan fogok tudni ennek megfelelni... Kiválóak a szólisták, a kórus, a zenekar, elképesztő a kompozíció, nekem csak élnem kell a lehetőséggel, s vajon tudok-e... S akárhányszor veszek elő egy-egy darabot, a tanulás során mindig felfedezek valamit, karácsonykor például egy korszakalkotó remekművet, Beethoven IX. szimfóniáját vezényelhettem. Az ezzel való munka megtöltötte az ünnepeket, ugyanis most csak nyolcadjára vagy kilencedjére vezényelhettem ezt a darabot.

– Meglep ez a szám, sokkal többre gondoltam... Ezek szerint akadnak még jócskán olyan művek, amelyek teljesen újak?

– Ó, temérdek! S különleges újdonságok szintén akadnak, a Rádiózenekarral nemrég Muszorgszkij Éj a kopár hegyen című művének szerzői változatát játszottuk, ez még nem szerepelt eddig a repertoáron. Három esztendeje várom, hogy a Missa solemnist előadhassuk, sajnos most is elmaradt ez a produkció, mert az egyik résztvevő kórus lemondta.



Savaria Szimfonikus Zenekar - Kovács János - Borbély László - Bartók: I. zongoraverseny (26:44)

Savaria Szimfonikus Zenekar - Haydn és Bartók Kovács Jánossal (1:19:30)

Haydn: d-moll „Lamentáció” szimfónia Nr. 26; Bartók: III., E-dúr zongoraverseny; Veress Sándor: Threnos – in memoriam Bartók Béla; Haydn: d-moll szimfónia, Nr. 80
Szólista: Borbély László (zongora), vezényel: Kovács János

De játszom Bartók III. zongoraversenyét is Borbély László barátommal, s Veress Sándor Bartók halálára komponált darabja is újdonság. Debussy La Damselle élue (A kiválasztott hölgy) című kantátáját ugyancsak először dirigálhattam ősszel. S annyi érdekes, izgalmas kompozíció akad még, amelyet még nem vezényelhettem! Karácsonykor meglátogattam Sass Sylviát, s most ismét emlegette, hogy annyi klasszikus mű mellett élete egyik nagy élménye volt Schreker Der ferne Klang című operájának előadása... Erdélyi Miklós, aki példaképem volt, mindig mondogatta, hogy Richard Strauss kora tele volt elképesztő zeneszerző fenomenokkal, csak mind a német komponista árnyékába kerültek. Ezért is beláthatatlan a felelőssége a téren az előadóművészeknek, hogy mit tűznek műsorra, mit fedeznek fel.

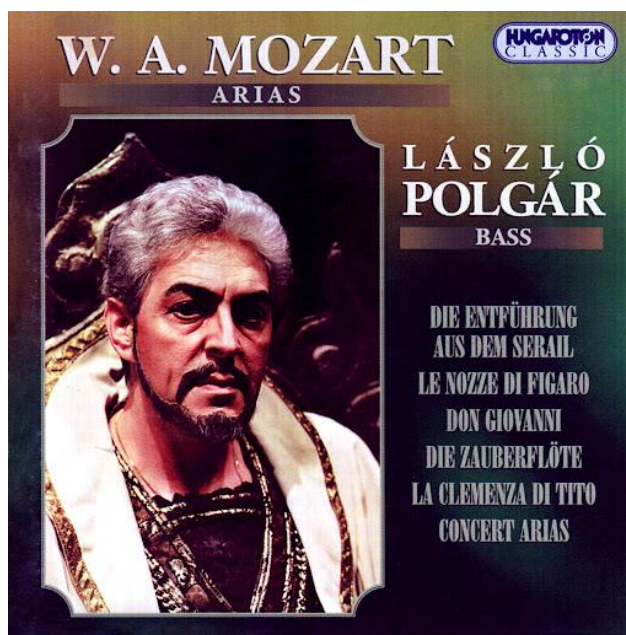


Kovács János
(opera.hu)

- Ön mit tűzne szívesen műsorra?
- Ahogy már egy korábbi beszélgetésünkben is említettem, még nem adtam fel azt a tervemet, hogy egyszer dirigálhassam Debussy Pelléas és Mélisande című operáját. Rajongok a darabért, már ezért a műért érdemes élni! Imádom Britten is, eddig két operáját vezényelhettem, örülnék egy új kompozíciónak. Ahogy Franck Les Béatitudes-jét is szívesen tűzném műsorra. Régóta várom már, hogy Liszt Krisztus oratóriumát húzás nélkül vezényelhessem, mert elképesztő a zsenialitása. Egyszer a János passiót is vezényelhettem, idén március végén sorra kerül a Máté passió is, Déri András barátom rezidenciáján, a Pasaréti Ferences templomban. A zeneirodalom elképesztő gazdagságú, s én még tele vagyok kíváncsiság...

(Réfi Zsuzsanna)

KÉP- ÉS HANGFELVÉTELEK



[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (20 felvétel)

© 1998 HUNGAROTON RECORDS LTD.



[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (10 felvétel)

Opera egy felvonásban, magyar nyelven

Szövegét Balázs Béla írta

A kékszakállú herceg: Pallerdi András; Judit: Komlósi Ildikó

Karmester: Kovács János

Közreműködik: a Magyar Állami Operaház Zenekara

A felvétel az Operaházban készült, 2017. június 9-én



Teljes lejátszási lista megtekintése (10 felvétel)

Opera egy felvonásban, magyar nyelven

Thomas Mann kisregénye nyomán Bókkon Gábor írta

Cipolla: Pallerdi András Mario: Csémy Balázs Angiolieri asszony: Farkasréti Mária Angiolieri
úr: Hábetler András Gyapjúinges: Beöthy-Kiss László Római úr: Bátki Fazekas Zoltán

Karmester: Kovács János Közreműködik: a Magyar Állami Operaház Zenekara és Énekkara
(karigazgató: Strausz Kálmán)

(A felvétel az Operaházban készült, 2017. június 9-én)

Nyitóhangverseny - Zongoraverseny 2021 - Live Stream (1:49:14)

Szent István Filharmonikusok, Balázs János – zongora, vezényel: Kovács János

Műsor

Liszt: A bölcsőtől a sírig

Liszt: Magyar fantázia

Liszt: Les préludes

Liszt: Krisztus oratórium 1. rész no.5 Die heiligen drei Könige – Marsch / A három királyok
(induló)

Franz Liszt: Piano Concerto No. 1 in E-flat major - Sébastien Pellet, János Kovács (2024) (23:26)

Liszt Ferenc: 1. Esz-dúr zongoraverseny, S. 124.

Vezényel: Kovács János Zenekar:

Zeneakadémia Szimfonikus Zenekara Zongora: Pellet Sebestyén

00:00 Stage entrance **00:33** Allegro maestoso **05:59** Quasi Adagio **10:33** Allegretto vivace.

Allegro animato **14:46** Allegro marziale animato **19:54** Encore: Alberto Ginastera: Danzas

Argentinas No. 3

(A felvétel 2024. október 22-én készült a Zeneakadémia Nagytermében.)

Savaria Szimfonikus Zenekar - Bartók: A Csodálatos mandarin - vez.: Kovács János (39:21)